

## Πελατειακό Κράτος και Πολιτικό σύστημα

Πρώτα θα σας διηγηθώ μια ιστορία. Διαδραματίζεται στα τέλη του Σεπτεμβρίου του 2011. Είναι σκόπιμο να σας ξαναθυμίσω την κατάσταση που επικρατούσε τότε, προκειμένου να αντιληφθούμε το περιβάλλον μέσα στο οποίο εκτυλίχθηκε το περιστατικό. Θυμίζω ότι μετά τον ανασχηματισμό και την πρώτη συνάντηση του νέου υπουργού οικονομικών, κ. Βενιζέλου, η Τρόικα έφυγε από την Ελλάδα και δεν γύριζε πίσω με τίποτα. Ο κ. Βενιζέλος επιστρέφοντας από ένα Eurogroup, με τη γνωστή ευφράδεια του, μας ανακοίνωσε από την Θεσσαλονίκη, ότι για να σωθούμε θα επιβληθεί μέσω της ΔΕΗ ένας προσωρινός φόρος για όλα τα ηλεκτροδοτούμενα ακίνητα. Η κρίση δηλαδή ήταν στο κορύφωμα της. Αυτό επιβεβαιώθηκε και τεκμηριώθηκε με την παραίτηση του Πρωθυπουργού, λίγο αργότερα, στις αρχές του Νοεμβρίου, γεγονός μοναδικό και πρωτοφανές.

Μέσα σε αυτό το περιβάλλον, σε μία από τις συσκέψεις στο γραφείο του Υφυπουργού Δημόσιας Διοίκησης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, κ. Παντελή Τζωρτζάκη, με διάφορους Γενικούς Γραμματείς και στελέχη υπουργείων, παρουσιάστηκε από στελέχη του Υπουργείου Εργασίας μία πρόταση, για την δημιουργία 100 ΚΕΑ. Τι είναι τα ΚΕΑ; Κέντρα Εξυπηρέτησης Ασφαλισμένων. Μάλιστα ένα πιλοτικό ΚΕΑ ήδη λειτουργούσε στην οδό Πειραιώς, με την κωδική ονομασία «Ίριδα». Το σκεπτικό της πρότασης ήταν πολύ απλό. Επειδή η εξυπηρέτηση των ασφαλισμένων απαιτεί ειδικές γνώσεις έπρεπε να δημιουργηθούν ανά την Ελλάδα τα 100 κέντρα για να παρέχουν καλύτερη εξυπηρέτηση στους ασφαλισμένους. Το ότι ήδη διαθέταμε 1000 ΚΕΠ σε όλη την Ελλάδα, τα οποία εξυπηρετούσαν τους πολίτες με τον καλύτερο δυνατό τρόπο και τα οποία θα μπορούσαν να εξυπηρετούν και τους ασφαλισμένους εξ' ίσου καλά, δεν πέρασε από το μυαλό των εισηγητών. Ούτε φυσικά πέρασε από το μυαλό τους ότι θα χρειαζόμαστε 100 νέα καταστήματα για να στεγάσουν τα ΚΕΑ, τουλάχιστον 100 νέους προϊσταμένους ή αν δούλευαν και το απόγευμα 200 προϊσταμένους, άγνωστο αριθμό υπαλλήλων, ηλεκτρονικούς υπολογιστές κ.ο.κ. Αυτή ακριβώς ήταν η νοοτροπία από τη μεταπολίτευση και μετά. Για κάθε ανάγκη έπρεπε να δημιουργήσουμε ένα νέο φορέα, ο οποίος προϋποθέτει και ανάλογες προσλήψεις, ανεξάρτητα από το κόστος. Παρά την κρίση η νοοτροπία αυτή έχει τόσο ριζώσει στο πολιτικό μας σύστημα, ώστε είναι σχεδόν αδύνατο να σκεφτούν τίποτε άλλο. Φυσικά η πρόταση για τα 100 ΚΕΑ απορρίφθηκε, γιατί στην σύσκεψη δεν ήταν όλοι παράφρονες, αλλά αυτό δεν αλλοιώνει την σημασία της πρότασης.

Θα μπορούσα κάλλιστα να σταματήσω την ομιλία μου εδώ, για να σας γλιτώσω τον χρόνο σας, διότι το περιστατικό αυτό τεκμηριώνει, κατά την άποψή μου, με τον καλύτερο δυνατό τρόπο το πελατειακό κράτος που δημιούργησε το πολιτικό μας σύστημα. Σκοπεύω όμως να σας δώσω μερικά άλλα παραδείγματα πριν σας εκθέσω και τις προτάσεις μου για την θεραπεία.

Πριν από λίγες ημέρες είχαμε μια διαδήλωση από τους πρωταθλητές μας οι οποίοι ζητούσαν να εξαιρεθούν από τυχόν απολύσεις και διαθεσιμότητα. Το σκεπτικό τους ήταν εξαιρετικά απλό. Έλεγαν: «Εμείς, δεν ζητήσαμε τίποτα. Εσείς, η πολιτεία, αναγνωρίζοντας την προσφορά μας στην προβολή της

Πατρίδας μας, μας δώσατε χαριστικά μια θέση στο Δημόσιο. Δεν μπορείτε να την πάρετε τώρα πίσω». Εκ πρώτης όψεως φαίνεται να έχουν δίκαιο. Εξ' άλλου στην αρχαιότητα όταν ένας Ολυμπιονίκης γύριζε στην πόλη του, γκρέμιζαν συμβολικά ένα μέρος από τα τείχη της πόλης για να δείξουν ότι αν έχουν τέτοιους υπερασπιστές, τα τείχη είναι περιττά. Ελάτε όμως να δούμε αυτή την χαριστική πράξη από μια άλλη σκοπιά. Οι αθλητές διακρίθηκαν σε ένα απόλυτα ανταγωνιστικό περιβάλλον. Δηλαδή είναι άνθρωποι που έχουν μάθει να αγωνίζονται για να επιτύχουν και να διακριθούν. Εμείς πως τους αντιμετωπίζουμε; Τους δίνουμε χαριστικά μία θέση στο Δημόσιο χωρίς να χρειαστεί να ανταγωνιστούν κανένα. Ακόμα χειρότερα, κάποιος που διαπρέπει στο *altius, fortius, citius* από που ως που είναι κατάλληλος για μια θέση στο Δημόσιο, χωρίς να κριθεί από το ΑΣΕΠ, έστω και με ειδική μοριοδότηση; Βλέπετε επειδή οι αθλητές μας είναι δημοφιλείς οι πολιτικοί μας φροντίζουν να τους προσέχουν ώστε να εξασφαλίζουν ψηφοφόρους. Μάλιστα έχουμε ξεχειλώσει τόσο πολύ τον θεσμό αυτό, ώστε περιλαμβάνει όσους διακρίνονται σε διεθνείς διοργανώσεις μέχρι την όγδοη θέση. Σκόπιμα διάλεξα το παράδειγμα των αθλητών, γιατί ενώ μεν δεν αφορά πολλούς διορισμούς στο Δημόσιο, είναι μόνο 750 άτομα, εντούτοις αναδεικνύει ένα πολύ σημαντικό θέμα. Μέσα στην περίοδο κρίσης που αντιμετωπίζουμε και προσποιούμαστε ότι θέλουμε να μειώσουμε το Δημόσιο, ο υπουργός κος Ιωαννίδης το 2012 επανέφερε τα προνόμια αυτά και διεύρυνε τον θεσμό ώστε να περιλαμβάνει Αγώνες Νεότητας και τα παιδιά που διακρίνονται στους Πανελλήνιους Μαθητικούς Αγώνες! Αυτό σημαίνει πρόβλεψη για μελλοντικό βόλεμα αυτών που διακρίθηκαν σε μαθητικούς αγώνες. Κάποιος θα αντιτάξει ότι η Πολιτεία κάτι πρέπει να κάνει για αυτούς που μας κάνουν περήφανους. Βεβαίως, να καθιερώσει ένα ποσό ανάλογα με την επιτυχία και όχι μια μόνιμη θέση στο Δημόσιο που μπορεί να σημαίνει αργομισθία και πλήρη κατάργηση του διαγωνιστικού πνεύματος του αθλητή. Ακόμα, μπορεί να στερεί μια θέση και την δυνατότητα να διακριθεί από ένα πιο άξιο νέο.

Πάμε, σε κάτι άλλο που είναι και επίσης στην επικαιρότητα. Αν ένας πολιτικός μας ζητούσε να βάλουμε χρήματα για να επιδοτήσουμε τους ιδιοκτήτες που έχουν ξενοίκιαστα διαμερίσματα σε μια περιοχή ή να επιδοτήσουμε τις καφετέριες και τα εστιατόρα της ίδιας περιοχής, είμαι βέβαιος ότι θα τον κλείναμε στο φρενοκομείο. Αν όμως ο ίδιος πολιτικός διατυπώσει το ίδιο αίτημα με άλλο τρόπο, όπως για παράδειγμα: «κάτω τα χέρια από το ΤΕΙ της τάδε περιοχής», πιθανόν να βρει πολλούς υποστηρικτές. Δεν εξετάζουμε αν πράγματι χρειάζεται το ΤΕΙ, φτάνει να εξασφαλίζει ενοικιαστές και να δίνει δουλειά στην περιοχή. Το ίδιο γίνεται με τα στρατόπεδα. Κορυφαίος υπουργός της Κυβέρνησης Παπανδρέου, μου είπε το καλοκαίρι του 2010 επί λέξει: «Χωρίς να θέλω να δώσω μομφή στον Υπουργό Εθνικής Άμυνας, υπάρχει κανένας σοβαρός λόγος που διατηρούμε το στρατόπεδο στην Τρίπολη; Από ποιόν εχθρό μας προστατεύει;» Βλέπετε όλοι γνωρίζαν τα προβλήματα αλλά δεν ήθελαν να τα αντιμετωπίσουν.

Πιστεύω ότι έδωσα αρκετά παραδείγματα τα οποία τεκμηριώνουν ότι το πολιτικό μας σύστημα κατά κύριο λόγο ενδιαφέρεται να μεγαλώνει το Δημόσιο προκειμένου να έχει τη δυνατότητα προσλήψεων σε αυτό, εξυπηρετώντας την πελατεία του, που είναι οι ψηφοφόροι του. Εξ' άλλου αυτό είναι ολοφάνερο από το γεγονός ότι ενώ βρισκόμαστε στο τέταρτο χρόνο κρίσης με 1,5

εκατομμύριο ανέργους από τον ιδιωτικό τομέα, «σέρνουμε κυριολεκτικά τα πόδια μας» προκειμένου να μη μειώσουμε τον δημόσιο τομέα. Ποια είναι λοιπόν η αιτία της κακοδαιμονίας αυτής; Για τριάντα περίπου χρόνια είχα την ευθύνη για την συγκέντρωση και μετάδοση των αποτελεσμάτων όλων των Εκλογών που έγιναν στην Ελλάδα. Έχω ζήσει τους πολιτικούς στην πιο κρίσιμη στιγμή. Τη νύχτα των εκλογών και την ανακοίνωση του αποτελέσματος της ετυμηγορίας του λαού. Αν είχα να διατυπώσω μόνο μια εκτίμηση της εμπειρίας μου από τα τριάντα αυτά χρόνια και τις αμέτρητες εκλογικές αναμετρήσεις, θα έλεγα ότι οι πολιτικοί μας πρώτα ενδιαφέρονται για την επανεκλογή τους και μετά για την επιτυχία του κόμματος στο οποίο ανήκουν. Έτσι χτίζεται το πελατειακό σύστημα. Η γενεσιουργός αιτία είναι ο σταυρός προτίμησης. Όσο υπάρχει αυτός ο θεσμός, οι πολιτικοί μας θα εξακολουθούν να τάζουν ρουσφέτια και διορισμούς οι οποίοι μεταφράζονται σε ψήφους.

Είναι τέτοια η αγωνία των πολιτικών μας για το πλήθος των σταυρών που εξασφάλισαν, που θα σας την παρουσιάσω με χαρακτηριστικά περιστατικά. Όπως, οι περισσότεροι θα θυμάστε οι εκλογές του 1981 κρίθηκαν πολύ νωρίς με την απόλυτη κυριαρχία του ΠΑΣΟΚ. Τότε δεν υπήρχε το διαδίκτυο και σταυρούς βλέπαμε μόνο στο υπουργείο Εσωτερικών. Περίττο να σας πω ότι οι περισσότεροι υποψήφιοι πέρασαν από εκεί για να μάθουν τους σταυρούς τους. Θυμάμαι ένα νεαρό υποψήφιο ο οποίος ήλθε τα χαράματα και όταν αντιλήφθηκε ότι δεν έχουμε καφέ πήρε τη μοτοσυκλέτα του και πήγε στο πολιτικό του γραφείο στο Χολαργό, για να μας φέρει καφέ σε πορσελάνινα φλιτζάνια. Από την Κυριακή το βράδυ και όλη τη Δευτέρα τα περισσότερα τηλέφωνα που πήρα, ήταν από το γραφείο του Γιάννη Αλευρά. Κάθε μισή ώρα τηλεφωνούσε για να του επιβεβαιώσουμε ότι βγαίνει πρώτος σε σταυρούς. Το πιο χαρακτηριστικό περιστατικό συνέβη όμως πολλά χρόνια αργότερα. Όπως είναι γνωστό οι αρχηγοί των Κομμάτων και οι διατελέσαντες Πρωθυπουργοί δεν έχουν ανάγκη σταυροδοσίας αλλά παίρνουν αυτόματα όλους τις ψήφους που πήρε το Κόμμα τους στην περιφέρεια που είναι υποψήφιοι. Όπως είναι ευνόητο στην παρουσίαση των αποτελεσμάτων εμφανίζονται πρώτοι, γιατί έχουν τους περισσότερους σταυρούς. Ε, λοιπόν, δέχτηκα ένα τηλεφώνημα από ένα εκλεγέντα βουλευτή, ο οποίος ούτε λίγο ούτε πολύ ήθελε να μην εμφανίζουμε τον Αρχηγό του πρώτο, αλλά τον ίδιο γιατί είχε συγκεντρώσει τους περισσότερους σταυρούς στην περιφέρεια!

Το πλήθος των σταυρών εξαργυρώνεται με κομματική δύναμη και πίεση για υπουργοποίηση σε περίπτωση νίκης του Κόμματος. Αν λοιπόν δεν καταργηθεί ο σταυρός δεν υπάρχει καμία περίπτωση να περιοριστεί το πελατειακό κράτος. Είμαι βέβαιος ότι πολλοί έχουν κάνει αυτή τη διαπίστωση, αλλά πολύ λίγοι είναι διατεθειμένοι να πολεμήσουν για την εφαρμογή της.

Μόλις ανέλαβε Υπουργός Εσωτερικών ο Γιάννης Ραγκούσης, το 2009, συνέστησε μια επιτροπή με αξιόλογους ανθρώπους για την αναμόρφωση του εκλογικού συστήματος της Χώρας. Μέλη της επιτροπής αυτής ήταν οι καθηγητές Ηλίας Νικολακόπουλος και Φίλιππος Σπύροπουλος οι οποίοι εντελώς συμπτωματικά είναι μαζί μας στο πάνελ και μπορούν να μας δώσουν λεπτομέρειες από τις εργασίες της επιτροπής. Αυτό που εγώ γνωρίζω είναι ότι η Επιτροπή ολοκλήρωσε το έργο της πολύ γρήγορα και

έκανε τις προτάσεις της για ένα καινούργιο εκλογικό σύστημα το οποίο μερικώς καταργούσε τον σταυρό. Η πρόταση αυτή δεν συζητήθηκε ποτέ σε κανένα υπουργικό συμβούλιο αλλά έμεινε σε κάποιο συρτάρι. Κανένας δεν θέλει να καταργήσει τους θεσμούς που δημιουργούν το πελατειακό κράτος.

Ο άλλος πυλώνας του πελατειακού κράτους είναι η υπουργοποίηση των βουλευτών. Ποιος υπουργός θα πάρει δυσάρεστα μέτρα με κίνδυνο να μην επανεκλεγεί; Κανένας. Μερικοί που τόλμησαν βρέθηκαν στο περιθώριο της πολιτικής. Ο σημερινός Πρωθυπουργός, Αντώνης Σαμαράς όταν ήταν αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης είχε υποσχεθεί ότι θα θεσμοθετήσει το ασυμβίβαστο του βουλευτή και υπουργού. Δηλαδή αν κάποιος βουλευτής θέλει να γίνει υπουργός, πρώτα θα πρέπει να παραιτηθεί από την βουλευτική ιδιότητα. Ίσως η εύθραυστη ισορροπία που υφίσταται αυτή τη στιγμή στην Κυβέρνηση συνεργασίας, να εμποδίζει τη λήψη τέτοιων δραστηκών μέτρων. Πάντως, αν και αυτό το μέτρο δεν θεσμοθετηθεί, πολύ φοβούμαι ότι το πελατειακό κράτος θα συνεχίσει να υπάρχει. Ίσως η κρίση που περνάμε να έχει περιορίσει τις δυνατότητες των υπουργών και βουλευτών να ικανοποιήσουν τα ρουσφέτια των ψηφοφόρων τους, αλλά είναι πολλοί εκείνοι που πιστεύουν ότι το ρουσφέτι «μόνο λίγο καιρό ξαποσταίνει και ξανά προς τη δόξα τραβά».

Τέλος, αξίζει να αναφερθούμε έστω και λακωνικά με το θεσμό των πρόωρων εκλογών. Επειδή ακριβώς οι περισσότερες εκλογές γίνονται πριν από την ώρα τους, σαν συνέπεια έχουμε μια μόνιμη και παρατεταμένη προεκλογική περίοδο. Έτσι η περίοδος του πελατειακού κράτους μεγαλώνει επικίνδυνα. Αν, μάλιστα, εκτός από τις Βουλευτικές εκλογές, περιλάβουμε και τις εκλογές για την τοπική αυτοδιοίκηση, θα διαπιστώσουμε ότι βρισκόμαστε σχεδόν μόνιμως σε προεκλογική περίοδο με τις ανάλογες συνέπειες. Για παράδειγμα, λίγο πριν από τις τελευταίες εκλογές για την τοπική αυτοδιοίκηση του 2010, τα αναπηρικά επιδόματα παρουσίασαν αύξηση σχεδόν 50%. Εκ των υστέρων «ανακαλύψαμε» ότι πάρα πολλά αφορούσαν ανάπηρους «μαϊμού» που τους ψάχνουμε για να μας επιστρέψουν, αυτά, που κακώς τους δώσανε οι υποψήφιοι τοπικοί άρχοντες τόσο απλόχερα, προκειμένου να εξασφαλίσουν την ψήφο τους. Μήπως ήταν δικά τους τα χρήματα για να τα σεβαστούν; Βεβαίως, όχι. Ήταν τα χρήματα των χρησίμων ηλίθιων φορολογούμενων, οι οποίοι πληρώνουν όπως πάντα το αδηφάγο και σπάταλο Δημόσιο, μαζί με τα δανεικά που τόσο εύκολα είχαμε μάθει να παίρνουμε από τις αγορές. Δυστυχώς, κάποια στιγμή το party τελείωσε, αλλά οι πολιτικοί μας ακόμα δεν έχουν συνέλθει από το προηγούμενο μεθύσι τους.

Ανδρέας Δρυμιώτης

Σύμβουλος Επιχειρήσεων

21 Νοεμβρίου 2013